

Virtual Vitality

פרשיות אחרי מות – קדושים תש"פ

LEVITICUS

PARASHAS ACHAREI

18 / 5-10

HASHEM, your God. ⁵ You shall observe My decrees and My laws, which man shall carry out and by which he shall live — I am HASHEM.

2

The Sages derive from the expression *by which he shall live* that the commandments were given for the sake of life, not death. Therefore, if the performance of a commandment may endanger life — such as the familiar case of a patient who must be rushed to a hospital on the Sabbath — the need to preserve life supersedes the observance of the Sabbath. The exceptions are the three cardinal sins: idolatry, forbidden sexual relationships, and murder; and cases where violation of commandments would cause desecration of God's Name (*Sanhedrin* 74a).

4

R. Asher Weiss on Parshas

THE RAMBAN WRITES THAT THERE ARE MANY DIFFERENT forms of existence, all of which can loosely be defined as "life." Plants and animals can be said to live, in a sense, just

as mankind does; yet the life of Torah to which we aspire is surely much higher and more noble than that of a plant or animal. The life of Torah, to which this *pasuk* refers, can be experienced to the extent that man prepares himself to absorb the Torah's full influence. The righteous gentiles of the world live through their seven mitzvos, whereas a Jew can be considered "alive," in the fullest sense of the world, only through the 613 mitzvos of the Torah, of which Yechezkel HaNavi said, "It is your life, and the length of your days."¹⁰³

5

188 / WORLDMASK

R. Tatz

We have a general principle that "S'char mitzva b'hai alma leika — There is no reward for a mitzva in this world." *Mitzvos* are performed here but their reward is reserved for the next world. This world is finite, it bears finite action; the next world is infinite and it expresses the results of this-worldly actions in infinite terms. A mitzva here is paid out in equivalent value there, and that equivalence is infinity.

It is remarkable that almost all of the mitzvos consist of physical actions — only a very few are performed by thought or attitude alone. This means that the mitzvos function by performance of physical actions which activate effects in the spiritual realm. The action takes place here; the result occurs there. There is no reward here because the reward for a mitzva is the mitzva itself; the reward consists of the effect brought about by that mitzva which is experienced by the neshama in the next world; the change, the growth which

takes place in the neshama of the person who performs that mitzva is the reward itself.

Bonding between this world and the next is effected by mitzvos; the body performs the mitzva, the neshama experiences the result; and since this world is the domain of the body and the next is the domain of the neshama, a bridge is formed between them.

3 מסוף קדוק

פי מסקנת הגמרא (יומא פה ב) בא הכתוב ללמד על זה כלל גדול בתורה, שפקוח נפש דוחה כל מצוות שבתורה חוץ משלש עבירות (עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים) שנאמר "וחי בהם" ולא שימות בהם". אבל רש"י בחומש מפרש: "וחי בהם" — לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת, וכן הוא בתרגום אונקלוס: "דאם יעביד יתהון אנשא ייחי בהון בחיי עלמא". ובהשקפה ראשונה שני הפירושים סותרים זה את זה, דלפי הדרש בגמרא המכוון דוקא על חיי עולם הזה ולא שימות בהם, ואילו לפי הפירוש בפשוטו של מקרא אין הכתוב מדבר אלא על אחר אריכות ימיו ושנותיו כשיגיע לחיי עולם הבא.

6

Let us look more deeply. When the body is engaged in performing a mitzva, the mind should be focused appropriately — the body must perform its work in physicality while the mind transcends the physical so that the result is the translation of material into spiritual. If the intention of the one performing the mitzva is in fact to perform a spiritual act, an act of Divine service, then the physical action is elevated to the level of spirit, and the bond between material and spiritual has been forged. If, however, the intention is not transcendent at all, the mitzva lives in this world only.

The rule in the spiritual world is that all things must be paid in kind: a purely physical action can have only physical results. An action propelled into transcendence by that component of the human which is in fact transcendent, the mind, can live in the higher world. This is the reason that kavana, intention, is so important when performing mitzvos; one should be sure to intend that the action of the mitzva is being done because it is a mitzva, because Hashem has commanded this action.

To be sure, even a mitzva performed with inferior motives may be valid; if it meets the minimum halachic

requirements for that *mitzva* there will be an eternal effect. The *Mesillas Yesharim* states that Hashem pays for even the most inferior *mitzvos* because "Ha'kadosh Baruch Hu *eino m'kape'ach s'char kol ber'ya* - The Holy One, Blessed is He, does not withhold the reward of any creature." If a person performs a *mitzva* primarily because of some ulterior motive: if one gives *tzedaka* (charity) in order to be admired, for example, there is no doubt that reward will be paid for that *mitzva* if the giver at least partially intended a *mitzva*.

* Conversely, even one *mitzva*, if performed truly "T'shem shamayim - for the sake of Heaven", has the potential to guarantee eternal existence in the next world for the one who performs it thus. *Mitzvos* are done here, but they must be invested in the next world. If a person wants real life in the world to come, his life here must be directed, dedicated, towards that world.

11 *son* *לפני*

א. כיסוד הדברים מביא את מאמרו של הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע, "שמע כי הכריזו בשמים, שיהודי המקיים את התורה והמצוות, ושומר שבת בכל הדקדוקים, אך אינו מרגיש תענוג בשבת, הרי כאשר יעלה לעולם העליון יתנו לו חלקו בגן עדן על שמירתו את השבת, אך הוא יהיה שם כספסל המונח בגן עדן, שגם שם לא ירגיש כלום". אכן השומר שבת מחללו שכרו הרבה מאוד על פי פעלו, ובא על שכרו להיכנס בגן עדן, אך יתכן שאיננו מסוגל ליהנות מתענוגי עולם הבא, בהיותו מחוסר הכלים והחושים להרגיש את התענוג. משל למה הדבר דומה לסומא שנכנס בבית נכאת [מחיאוק], שמוצגים שם דברים נפלאים ומרהיבי עין, והוא אינו יכול ליהנות מהם מאומה.

12 באר אחרי משה רנו

קיום המצוות - חייב להיות ככונה אמיתית הנובעת מהיותו של האדם

דע כי כשעושה אדם מצוה חייב הוא לעשותה בשלימות הכונה ובפנימיות הלב, כמ"ש (תוספתא ר"ה פ"ב ה') בשניים שמעו קול שופר, ואחד נתכוין לצאת, והשני לא נתכוין, זה שכיון לבו יצא, וזה שלא כיון לבו לא יצא, שאין הכל הולך אלא אחר כונת הלב שנאמר (תהלים י' י"ז) תכין לבם תקשיב אזנך, ואומר (משלי כ"ג, כ"ו) תנה בני לבך לי, ומצינו בזה"ק (ח"ב - קצ"ח, ב') עה"כ (שמות ל"ה, ה') קחו מאתכם - תא חזי בשעתא דבר נש שוי רעותא לגבי פולחנא דמאריה, הווא רעותא סליק בקדמיתא על לבא דאיהו קיומא ויסודא דכל גופא, לכתר סליק הווא רעותא טבא על כל שיפי גופא, ורעותא דכל שיפי גופא ורעותא דלבא מתחברין כחדא. נמצא שע"י שמכוין בלבו, מתעורר הרצון בכל אברי הגוף בבחינת (תהלים ל"ה, י') כל עצמותי תאמרנה - אמנם כאשר אינו מכיון בלבו, הרי שממילא רחוקים כל אבריו מכונה ראויה, והוא שאמר הכתוב (שם ע"ה, ל"ז) ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבירתו, כי מאחר ש"לבם לא נכון עמו", לפיכך, "ולא נאמנו בבירתו", שהרי "בבית" פירושא המקצועות הנובעת מעומק הנפש כדכתיב (שמואל א' - י"ח, ג') ויכרות יהונתן ודוד ברית באהבתו אותו בנפשו, אולם אם הלב אינו נכון, ודאי שאז מוכח ו"לא נאמנו בבירתו" שחסירה ההתקשרות הפנימית.

13 וכעת נבין את הפסוק שלפנינו, כי אשר, יעשה אותם האדם" חייב להיות בשלימות החיות ובתלהבות, וחי בהם" היינו שכל אבריו יהיו משועבדים לכונת המצוה, כתי ולא כמת, יתר על כן הרצון הפנימי של כל איש ישראל הוא בבחינת "כתר" ומקורו ממעמד הר סיני שבו שמענו דברו ית' "אנכי" (כמבואר בדברינו כמה פעמים) כמ"ש (זוה"ק ח"ג - רנ"ב, ב') פקודא קדמאה אנכי מסטרא דכתר, נמצא ש"וחי בהם" מורה על כך שעשיית המצוה צריכה להיות קשורה בנקודת החיות של "אנכי". וזה: אשר יעשה אותם האדם, שכל קומתו עושה את המצוה, כלומר, לא רק רמ"ח אבריו וש"ס גידיו, אלא גם נשמתו ופנימיותה שזוהו כל האדם.

והוא שמצינו (ירושלמי סוכה פרק ג' הל' ה') לולב היבש פסול מאי טעמא לא המתים יהללוהו (תהלים קט"ו, י"ז), והנה הטעם תמוה ומפליא מאד וכי הלולב מהלל את השי"ת, והרי זה שנוטל את הלולב הוא שמהללו ית', ולמה אם כן נימק פסולו של לולב היבש בגלל: לא המתים יהללו וגו'.

עלמא, וכן פירש"י, וחי בהם לעולם הבא, שאם תאמר בעוה"ז והלא סופו הוא מת אלא וחי בהם לעוה"ב, דמשמעות וחי בהם היא לעולם, ולכאורה הפירושים האלו סותרים זא"ז, דלפי דרשת חז"ל וחי בהם קאי על קיום המצוות, ואילו לפי התרגום ופירש"י קאי וחי בהם על שכרם בעוה"ב. עוד צ"ב לפי התרגום, הרי אחז"ל (אבות א) הוה כעבדים המשמשין את הרב שלא ע"מ לקבל פרס, ומדוע מבטיחה התורה כאן שכר וחי בהם לעוה"ב.

וי"ל דבאמת שני הפירושים אלו ואלו דברי א' חיים וענינים אחד, שוחי בהם כולל במשמעותו ב' הדברים. שראשית ענין וחי בהם היינו בקיום המצוות שיקיימן בחיות, שכל מצוה שיהודי מקיים יקימה בהתלהבות ובחיות כל הגוף והאברים, בבחי' כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך, כמו שמצינו שעל מצוות פרטיות נאמר הלשון ותרי"ג מצוות התלויות בה, היינו שכל תרי"ג המצוות תלויות במצוה הפרטית, כך גם בקיום המצוה בפועל, גם אם קיומה באבר מסוים, צריך יהודי להשקיע את כל מהותו וחיותו בקיומה, וחי בהם ולא שימות בהם.

9 וענין זה הוא גם השורש והמקור של וחי בהם לעולם הבא, ע"ד שאמר הרה"ק ר"ש מקרלין זי"ע, שמע כי הכריזו בשמים שיהודי המקיים את התורה והמצוות ושומר שבת בכל הדקדוקים אך אינו מרגיש תענוג בשבת, הרי כאשר יעלה לעולם העליון יתנו לו חלקו בגן עדן על שמירתו את השבת, אך הוא יהיה שם כספסל המונח בג"ע, שגם שם לא ירגיש כלום. והב' בזה, כי התענוג של גן עדן שבו צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, נמשך מהתענוג והחיות שיש ליהודי בקיום המצוות בעוה"ז, על ידו זוכה לתענוג של עוה"ב ליהנות מזיו השכינה. אש הגיהנום נוצרת מאש התאוה לעברה בעוה"ז, וגם תענוג עוה"ב מקורו מהתענוג והחיות שיש ליהודי בעוה"ז בקיום המצוה שמקיים וחי בהם ולא שימות בהם, ואו וחי בהם לעוה"ב, והרי שב' הפירושים אינם סותרים כי אם דבר אחד הם בשורשם, והא בהא תליא, ע"י וחי בהם בקיום המצוה בעוה"ז זוכה לוחי בהם לעוה"ב.

10 והדגישה התורה כאן ושמתם את תקותי, דחוקות היינו שטעמם אינו מושג, שבמצוות שאדם מבין טעמן יש לו יותר רגש בזה, וכתבה התורה שאפילו החוקות שאדם אינו משיג בהם כלום אלא הם כחק עבורו, ועושהו רק משום שזו רצון ה', גם בהן יהיה לו תענוג, שמעצם הדבר שעושה את רצון ה' יהיה לו את מלוא הטעם והחיות. וכמאמר מרן אדמו"ר בעל דברי שמואל זי"ע, צהלה ורנה לזכר מלכותו, מזה גופא שיהודי זוכה להזכיר מלכותו, לומר את שם ה' ברוך אתה ה' צריך להתמלא שמחה. על דרך זה כאשר יהודי מקיים מצוה ועושה באבריו את תכלית רצון ה', צריך שיהיה לו מזה שמחה וחיות ותענוג.

וע"פ האמור נמצא שאומרו וחי בהם אין משמעו הבשחת שכר לעוה"ב, כי יהודי צריך לעבוד באמת להשי"ת כעבדים המשמשין את הרב שלא ע"מ לקבל פרס, אלא שהשכר הוא ממילא, שאם הוא חי בהם בקיום המצוה בעוה"ז בחיות, הריהו זוכה ממילא לאותו הרגש והחיות בעוה"ב ליהנות מזיו השכינה.

אמנם רמז יש בזה למה שכתבנו שעשיית המצוה חייבת להיות בשלימות החיות ולא בקריירות ובחסור התלהבות, ולפיכך לא רק הנוטלו צריך להראות במעשיו חיות והתלהבות, אלא שגם חפץ המצוה עצמו צריך לרמוז על כך, ומאחר שהלולב הוא יבש הרי יש בזה רמז להיפוכו של החיים, ולפיכך לולב היבש פסול, וזהו הרמז ש"לולב" אותיות "לו-לב" ועולה בגימטריא "חיים", כדכתיב (משלי ד, כ"ג) מכל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאות חיים.

וזהו הכוונה: אשר יעשה אותם וחי בהם, לא רק בעוה"ז אלא כמו שתרגם אונקלוס "וחי בהון לחי עלמא" כי מצוה בהתלהבות משאירה רושם בזה ובבא כל הימים.

אחרי מות * עמק הפרשה

וזהו גם סוד "וחי בהם" - לעולם הבא, כמו שפירש רש"י, שהרי כל האפשרות המעשית לראות בחוש את המדרגות הגבוהות אליהם זכה האדם להגיע בעסק התורה ובחידושו בה, לפי שורש נשמתו אשר קיבלה מהר סיני המוכנה ומזומנת ומיועדת לו ורק לו, אי אפשר לראות כאן בעלמא הדין, מפני שאין לנו את הכלים הנדרשים לכך אשר דרכם נוכל לראות מתן שכרן של מצוות, ובודאי שלא בריאת העולמות הנשגבים אשר נבראו על ידי עסק התורה הפרטי שלו וחידושו בה, לכן עיקר הביטוי המעשי של "וחי בהם" יהיה אכן רק לעולם הבא.

* ובודאי שהמדרגות בזה שונות וכל אחד לפי כוחו וענין מדרגתו כאלו הדברים אשר הם בחינת "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

מסילות בלבבם

ואולם בהתבוננת מעמיקה נבין שכותב יסוד רב אור הכתוב, אשר ממנו תוצאות חיים לשני הפירושים גם יחד, ונמצא יסוד זה עובר כבריח התיכון ביניהם להיותם לאחדים, דהן הציווי על חיי עולם הזה (חיים כפשטות משמעותם: 'ולא שימות בהם') והן ההבטחה על חיי עולם

הבא, הם מסתעפים כענפים מהשורש של חובת עשיית המצוות מתוך 'וחי בהם בחיות ותענוג.

כי עיקר דברי הכתוב כאן להורותינו דהיסוד והתכלית של מעשה המצוות הוא: "חיים", "ושמרתם את חקותי... אשר יעשה אותם האדם" באופן של "וחי בהם" כי ה' חפץ במעשים תוססים המלאים חיות של אדם 'חי' וקים, ולא במעשים חסרי חיות מאלו "שבחיהן קרויין מתיים" (ברכות יח ב) ללא חיות דקדושה.

החיות רצוא ושוב

וביותר ביאור. החיות שבמעשה המצוות הוא על דרך (יחזקאל א יד) "והחיות רצוא ושוב", האדם מכניס חיות בפעולת המצוה, והוא גם מקבל חיות מהמצוה. ודא ודא אחת היא, דמתוך הרגשת (דברים ל כ) "כי הוא חייך ואורך ימיך" הוא פועל ועושה בחשק נמרץ בחיות והתלהבות, ומאריך גיטא על ידי החיות והתענוג ששופע בעת קיום המצוות הוא מרגיש בעליל (משלי ד כב) "כי חיים הם למוצאייהם, גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא" (אבות ו ז).

ומזה גם יושג "וחי בהם לעולם הבא", אחרי שכל ימי חייו מורגל לשאוב חיות ותענוג מנועם התורה והמצוות, ממילא גם לאחר אריכות ימיו ושנותיו הוא שואב נועם ועדן בעולם הבא, בעת שהוא בא על שכרו, "שכר מצוה - מצוה" (אבות ד כ), וכפי שפירשו בספרים הקדושים הכוונה דהמצוה עצמה היא השכר, כדברי הערבי נחל (בחוקי דרוש ד): "ותענוג שמרגיש נפש הישראלי מהתורה והמצוה הוא עצמו נצחיות הנפש והשארותה ונעימותה ותענוגה בעולם הבא, מענין 'עולמך תראה בחייך' (ברכות ז א), וזולת כי בעולם הזה בהיות הנפש מלוכשת בחומר חשוך ומוגבלת על ידו לכן בעל כרחך גם התענוג מוגבל, אכן כאשר תפשוט הנפש מְצִילָה ממנה, ואז איננה מוגבלת, אזי גם התענוג הוא מתרחב ומתפשט ונעשה נחלה בלי מצרים".

השכר כתוצאה ולא כמטרה

על פי זה יתיישב דקדוק נוסף שיש על הפירוש "וחי בהם לעולם הבא". המשמעות בריהטות לשון הכתוב הוא שזה חלק משמירת ועשיית המצוה, "ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם

האדם" מתוך ידיעת המגמה של "וחי בהם" לעולם הבא, והרי לא כך אמרו חכמינו ז"ל (אבות א ג): "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס?"

עם האמור יונח, דאכן לא דיבר הכתוב * כאן בעיקרו על השכר, אלא על רוח החיים הנדרש בעת קיום המצוה, והכוונה בלשון ציווי של "וחי בהם" היינו להכניס חיות ולקבל חיות בעשיית המצוה, והרי זה דבר הבא מאליו שיהא גם "וחי בהם לעולם הבא".

וספונטנית. אכן כשמכניס מאכל ומשיק * ערב לפיו ההנאה המתוקה מורגשת מיד לחכו, אבל עם ירידתו לבית הבליעה כבר פסקה הנאתו, ולא עוד אלא שלפעמים מצטער וסובל מכאבים הבאים עליו כשמילא כרסו יותר מהמדה, או שאכל דברים המזיקים לכריאותו. ויש אנשים חולים ל"ע שכבר סבלו רבות בעקבות מאכלים מסויימים, ובכל זאת כשבאים לידי מעשה לא יכולים לשום מעשה לרוחם, כי הערב' גובר אצלם על המועיל; בגלל התענוג וההנאה המיידית הם מתעלמים מלחשוב התוצאות דלאחר זמן, הצער והיסורים שירגישו על גופם וכשרם אחרי שעה קלה, שלא לדבר כבר על יסורי רימה ותולעה ועונשי גיהנם לאחר מיתה.

ברם בשביל להשיג את הפתרון עלינו לנתח את הבעיה לעומקה, לחדוד בנכחי הנפש, ולראות מה בעורנו, מה מונע מאתנו הרגשת החיות והנעימות של * תורת ה' תמימה משיבת נפש... פקודי ה' ישרים משמחי לב... הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים" (תהלים יט ח-יא), ואז נוכל בסיעתא דשמיא לטפל במניעה ולהסירה, ובהסרת המונע יושג המבוקש הנערב.

בין תענוג גשמי לרוחני

עיקר ההבדל בין תענוגים גשמיים לתענוגים רוחניים הוא בקלות השגתם. ההנאה מדברים גשמיים מושגת תיכף ומיד. אבל רק מיד, ואילו ברגע שלאחריו כבר אין לו שום הנאה, לפי שכל הוארח עולם הזה אינם אלא הנאה זמנית

ד. וכבר כתב באור החיים הקדוש (דברים כו ח): "שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף זהב למאומה!"

בדיפוך מזה היא ההנאה מדברים רוחניים, תורה ותפלה ומצוות. * שאין התענוג בהם מורגש מיד, אבל לאחר ההישג נמשכת ההנאה לאורך זמן. בטוב ערב ומועיל גם יחד (וראה פנים יפות ויש פרשת משפטים).

22

21

הכנה והתאמה

זה הכלל, צריך הכנה וזמן להתאים * ולהכשיר את עצמו, להתנתק מעולמך הגשם ולעבור לעולם הרוח, עד שלאט לאט יתחיל לחזות בנועם ה'. לא יתכן לקפוץ מתוך מעשיו הגשמיים, שהיה שקוע בהם בראשו ורובו, ולעבור מיד לתורה ומצוות ולהרגיש בהם טעם.

ולמה באמת לא רואים שם את ההתעוררות וקדושה הראויה להיות? לפי שהרגשים רוחניים אינם באים בצורה ספונטנית, אין כזה דבר שמתיישב ומתחיל לנגן והיה כנגן המנגן תחיל עליו השתפכות הנפש, התעלות רוחנית לא קורה בין רגע לחברתה, אין אפשרות להתגלגל ולהתהפך בבת אחת ממצב מגושם למצב רוחני. צריך לזה זמן והסתגלות.

אנחנו התרגלנו לעולם גשמי מודרני ששהכל נפעל ונעשה בו תוך כדי לחיצת כפתור, אבל בעולם הרוחני זה לא הולך ככה.

ולמה נוספת יש לראות לפעמים מנעל תפלה שעומד לפני התיבה, הוא מרים בקולו ומניע בידיו כאילו לעורר ההרגשים, אבל למעשה הכל קר ויבש, כולו חיצוניות ללא פנימיות. והוא לא מצליח לעורר שום רגש אצל קהל שומעיו, אכן יפה כח הנגינה לעורר הנפשות, ובנוסף לכך לדאבוננו רבו הזרות אשר למשקע און נמש לב כמים, אבל בשביל לחבר ולהכניס כל זאת בתפלה נרגשת מעומק הלב צריך זמן והכנה. אי אפשר לקיים (איכה ב ט) "שפכי כמים לבך נכח פני ה' כל עוד ואין לבו עמו ברשותו."

וזו הבעיה שלנו, אנשים בזמנינו אין להם זמן וסבלנות ורוצים להשיג הכל מיד, והיא לא תצלח בעינינו רוחניים, ולכן מבקשים להם דברים אחרים שניקל להרגיש בהם תענוג. וכן ילדים ובחורים רוצים מיד עם התחלת הלימוד להרגיש המתקיות ולראות באור התורה, וזה לא שייך, צריך ליתן לזה זמן.

אפי"ן אצל חסידים הראשונים מצינו (ברכות ל ב) "היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים". וגם בתפלה עצמה יסרו לנו קדמונינו פרקי הכנה, פסקי דמורה, וברכות ויצר, להלהיב את הלב באופן שעם הגעתו לתפלת שמונה עשרה יהא נמצא כבר בפנים, ואז מרגיש תענוג וקדושה בקירבת אלקים לו טוב, וכשפוסע שלש פסיעות לאחוריו ומשתחוה יש לו את ההרגשה של עבד הנפטר מרבו (ש"ע אור"ח קכג א).

23

כ' האבני נזר (י"ד ס' שלו סק"ט), יש ב' דינים. א' אין זורקין כתבי הקודש. ב' אין זורקין לחם. ובמס' סופרים (פרק ב הל' יג) סמכו הני ב' דינים בהדי הדדי. וכתב האבני נזר' בביאור סמיכותם, שכמו באוכלין, שאין זורקין אוכלין משום דעל הלחם יחי' האדם, ודבר הנותן לו חיות אין ראוי לזרוק כי הלא חייב להראות הכרת הטוב. כמו"כ "כתבי הקודש", שעל ידי הלימוד בהם יחי' האדם חיי עולם, מחוייב בה הכרת הטוב, עכ"ל. דהיינו שלפי האבני נזר, שניהם מדין אחד הם. כמו שיש חוב להכיר טובה ל"אוכלין", שבלעדם הרי שימות, כמו"כ הוא, והוא הדין אצל "כתבי קודש", שיש חובת הכרת הטוב להראות שירגיש שבלעדם הרי שימות ברעב, וזה שיש לנו התורה, הרי * שהוא מקור ויסוד לקיומנו, ובלעדה הרי שאנו מתים! ואך פשיטא שבכתבי הקודש יש חשיבות יתירה על לחם מצד קדושתם, ואסור גם למוחקם, ועובר בזה בלאו.

וזו למעשה הגורם הגדול לנסיון הקשה במלחמת היצר, שכן יצר הרע מציץ דברים שיש בהם הנאה והרגשת עריבות מיד, ללא טורח ועמל רב, ואילו היצר טוב מציץ דברים שעובר זמן עד שמתגלה התענוג והגנוז בהם, תחלתם קשים וסופם ערבים.

20

לחנם צריכים המחנכים להתייגע כל כך עד שמצליחים להכניס בילד אחר בחור רצון ושאפה ללימוד התורה

וידעתה. לכאורה הרי הכתוב מעיד על היות דברי תורה "מתוקים מדבש ונופת צופים", ואיך זה שאין הילד רודף אחריהם לפחות כמו שמתלהט להשיג מיני מתקה? התשובה היא, כי הדבש ונופת צופים שהם ממתקי הטבע לא צריך ללמד ולהרגיל אותו אליהם, בהיותם קבועים אצלו בטבע, ולא כן במתיקות התורה שאינו יכול להרגיש כל עוד ואינו מתעלה להיות לו שייכות לכך.

כי האדם באשר הוא בשר ודם, בעל גשם וחומריות, קבועים בו חושי ההנאה הגשמית מצד עצם טבעו; תינוק בן יומו כבר נהנה ממשקה ומאכל הערב לחיך, ואם יוסר המתקיות ממשקה החלב הוא יבכה ולא ירצה לאכול.

כן בדברים שהנשמה נהנית מהם, שעל מנת להעביר את ההרגש לגוף הגשמי צריך להתאים אותו לכך. משל למכשירי אלקטרי שניעשו לשימוש באמריקא, אם מאן דהוא ישתמש בהם בארץ ישראל או בארצות אירופא הם יתקלקלו וישרפו מיד, לפי שכח האלקטרי

שזורם שם הוא חזק יותר, ובשביל להשתמש בכלי צריך לחבר אותו למתאם ('אדאפטטעג' בלע"ז) המשוה ומאזן בין הכח הזורם ובין הכלי. כך בעיני רוחניות אין אפשרות לגוף לטעום ולהינות מזיו אורם עד שיתאים עצמו לכך, צריך להכניס בתוכו נקודה של קשר לעולם הבא, שיהא מסוגל לקלוט תענוגים רוחניים.^ה

כל הצדיקים וחכמי התורה, שפניהם קרנו מאושר והתמוגגו מרוב הנאה והתלהבות בשעת תורתם ותפלתם, לא זכו לכך אלא לפי שהתאימו את עצמם לתולה, הם פרושו מן ההנאות החומריות וקנו שביתה לעצמם בעולם רוחני ונעלה.

שצד אהל פרשת אחרי מות מישה

ו' ולפי הנ"ל "שאין להם כל מציאות זולת התורה", מבואר עוד מאמר חז"ל. דהנה איתא במס' שבת (פח ע"א), מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כנגיית, ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. א"ר אחא בר יעקב, מכאן מודעא רבה לאורייתא, ע"כ.

וצריך ביאור, הלא כבר אמרו כלל ישראל "נעשה ונשמע", וקבלו מרצון את התורה. ועוד מה הביאור בלשון "שם" תהא קבורתכם, הנכון שצריכה הגמרא לכתוב הוא "פה תהא קבורתכם".

* אלא הקב"ה על העתיד נתכוין ללמדם, ולא דוקא על מצבם אז. כי אם לא יקבלו עליהם את התורה אותה שעה ובכל זמן בעתיד - אזי "שם" תהא קבורתכם - בכל מקום ומקום שיתיישבו. שכן התורה היא חיינו ובלעדיה אין לנו חיים. כך טבעו ומהותו של עם ישראל. לפיכך ראוי בכל עת מהומנים שיאותו לבחור בתורה ומצוותיה, שאם לא כן, שם תהא קבורתכם "שאין להם כל מציאות זולת התורה"⁶⁶.

24

וכך הם גם המדרגות השונות בכחינת עוה"ב, תלוי אצל כל אחד * ואחד בהתאם להערכתו אל הדבר כך הוא זוכה לשכר יותר מושלם בחיי עולם הבא.

את המדרגות השונות במדרגת עוה"ב שכאמור היא תלויה בהתאם להערכה של האדם אליו, מבאר הרמב"ם (מ"ג ח"ג פנ"א) עפ"י משל: "ואני פותח הדברים בזה הפרק במשל שאשאהו לך. ואומר, כי המלך הוא בהיכלו, ואנשיו כולם קצתם אנשי המדינה וקצתם חוץ למדינה, ואלו אשר במדינה מהם מי שאחוריו אל בית המלך ומגמת פניו בדרך אחרת, ומהם מי שרוצה ללכת אל בית המלך ומגמתו אליו, ומבקש לבקר בהיכלו ולעמוד לפניו, אלא שעד היום לא ראה פני חומת הבית כלל; ומן הרוצים לבוא אל הבית מהם שהגיע אליו והוא מתהלך סביבו, מבקש למצוא השער, ומהם מי שנכנס בשער והוא הולך בפרוודור, ומהם מי שהגיע עד שנכנס אל תוך הבית, והוא עם המלך במקום אחד, שהוא בית המלך; ולא בהגיעו אל תוך הבית יראה המלך או ידבר עמו אבל אחר הגיעו אל תוך הבית אי אפשר לו מבלתי שישתדל השתדלות אחרת, ואז יעמוד לפני המלך ויראהו מרחוק או מקרוב, או ישמע דבר המלך או ידבר עמו" (ועיי"ש שהאריך לבאר את הנמשל שבדבר). ההתקרבות אל המלך היא תלויה אצל כל אחד בהתאם למבט שלו בשאיפה להכנס אל המלך, ולאור זאת מקבל את הערכים הנכונים על כל מסגרת עבודת ה'.

יתכן שעוסקים בתורה ובמצוות אבל אם אין את הערכה הנכונה אל קיום התורה והמצוות, איננו יודעים איך להתקרב למלך, וע"ז תפילתנו "למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה".

בכלל עבודת ה' להרחיב אצלנו את הערכה לכל מסגרת עבודת ה' הגשמית והרוחנית, ורק ע"י שנראה את כל חיותנו בתורה, ונחפש בכל פרטי התורה והמצוות את דרכי הדביקות אל ה' נתקרב אליו צעד אחר צעד. וכפי האמור, בהתאם להערכה כך נזכה לקבל את השפעת החיים האמיתיים הן בעולם הזה והן בעולם הבא.

"ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ד' (ויקרא יא, ה). בפשוטו הכונה, וחי בהם - תחיה בהם תשקיע את עיקר חיותך בתורה ובמצוות. אבל נראה הדכונה שעיקר החיים האמיתיים הם חיים של תורה ומצוות, "לא על הלחם לבדו יחיה האדם", החיים הטבעיים - הגשמיים הם חיים של אכילה ושתייה - לחם, אבל "לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ד' יחיה האדם", החיים האמיתיים הם חיים הנובעים מתורה ומצוות - מוצא פי ד'.

"ובחרת בחיים", הרי האדם חי - על כרחך אתה חי, ומה היא הבחירה בחיים, הרי שיש חיים התלויים בבחירה, והם חיי תורה ומצוות, ובאמת שכל מצוה מתור"ג מצוות מכוונת כנגד אבר מסוים וכנגד גיד מסוים באיברי וגיד האדם, והאדם שואב כל חיותו מהמצוה שהיא כנגדו, וזהו וחי בהם. ונראה להוסיף בזה עוד, דלא זו בלבד שהתורה והמצוות נותנים חיים לאברי האדם אלא הם גם מעצבים את צורת האבר, ומשלימים צורתו, דהאברים ביסודם הם חומר בלא צורה, והצורה האמיתית של האברים היא המצוה, המצוה חותמת את צורתו של האבר.

והנה בקרא דידן מסיים קרא "אני ד'" - וחי בהם, אני ד'. והיינו דהא דתורה ומצוות קובעים את דרגת חיי האדם - וחי בהם, יסודם קרבת ד', דבקות בד', קרבה זו היא יסוד החיים בעצמם, קרבת ד' נפתחת בהדרישה אל ד'. דרישה בלבד אף היא כבר יוצרת חיבור וקשר עם הקדוש ברוך הוא, והיא עצמה כבר יש בה את יסוד החיים - דרשוני וחי, וכה כתוב בישעיה (נה, ו), "דרשו ד' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", ותרגם יונתן "דרשו ד' בהמצאו - עד דאתון חיין, קראוהו בהיותו קרוב - עד דאתון קיימין", עצמות ד' היא בתוך חייו מתוך ובתוך מציאות חייו, וקרבת ד' היא מהות קיומנו, ועצם קיומנו, גם כאן מבואר דהיסוד הוא דרשוני - דרשו ד'.

המאמין בד' דורש את ד'

ואפילו בדור אחרון - דור הירידה בדרגת האדם, אף שם צריך וחיבים לשקור את מזהות החיים האמיתיים, עד שבא חבקוק והעמידם על אחת - וצדיק באמונתו יחיה. והקירבה אל ד' היא בחיי אמונה, המאמין בד' בזה גופא קרוב הוא אל ד', המאמין בד' דורש את ד', המאמין בד' קורא אל ד'. וזה גופא חיים, דרשו את ד', עד דאתון חיים, היינו דעצם הדרישה נוסכת בך חיים - דרשוני וחי, המאמין בד' קורא אל ד', קראוהו, עד דאתון קיימין, עצם הקראה נותנת לך קיום.

"איש חי" הוא הנושע בתוכו חיים של תורה ללא הפסק

ופסגתם של החיים היא, חיים של תורה, היינו שצורת חייו, מהות חייו היא מציאות של תורה. חיים אלו אין להם הפסק, אשר בחר בנו מכל העמים וחי עולם נטע בתוכנו, כאשר אותה בחירה שבחר בנו ד' בנתינתו לנו את התורה, נוטעים אנו אותה בתוכנו - אז החיים הלא נעשים "חיי עולם", היינו גם חיים בעולם הזה וגם חיים בעולם הבא, אלא שלתורה צריך האדם להטות אזנו, לשמוע היטב, להחזיר התורה לתוכנו - כי אז אנו חיין - "איש חי" הוא הנושע בתוכו חיים של תורה ללא הפסק.

The Torah is referring here not to physical living, but rather to spiritual living. The performance of mitzvos enables us to live more spiritually elevated lives.

The Gemara (Makkos 10a) says, regarding one who accidentally kills another person and is forced to flee to a city of refuge: "He shall run to one of these cities and he will live — Create for him a situation whereby he can live. When a student is exiled [to a city of refuge], his rebbi should be exiled along with him." When the Torah refers to life, it is referring to life in a spiritual sense. The

Rambam (Hilchos Rotzei'ach 7:1) expresses this concept succinctly when quoting the above halachah: "When a student is exiled to a city of refuge, we send his rebbi into exile along with him, as the Torah writes, and he will live — do for him something whereby he will live. And for those who seek wisdom, without Torah it is as if they are dead."

It is very possible for a person to attain great amounts of Torah knowledge but still not "live with" the Torah. How can we attain the level where the Torah becomes part of our very life? The answer

is as follows: Just as physical life cannot tolerate interruptions — a heart that stops beating for even a matter of minutes can no longer be resuscitated — so, too, a Torah life does not tolerate interruption.

Handwritten notes and diagrams in Hebrew, including a diagram with a circle and arrows, and a boxed section containing text: "החיים האמיתיים הם התורה, סמילא 'אורך ימינו' כי בהתאם לתוכן ענין לחיים בני התורה, התורה נותנת לו את האורך ימינו, בהתאם לחיבה בני אלה מדרגת, כך זוכה ליחוי בהם" - חיים האמיתיים המושגים הם ה"חיים" (ויקרא ע"ג 147) כשם החי" הרי"ם "וחי בהם" - פירך להכניס בתורה ובמצוות את כל החיות שלו.

We say in Shema: And you shall speak in [Torah] when you sit in your house, when you travel, when you lie down, and when you wake up. How can one be constantly involved in Torah? This can only be accomplished if he is thinking about the Torah even when he is not actually learning it.

The more one thinks about the Torah, the more it becomes part of his being, until it becomes literally his life.

This is the ultimate goal. Practically speaking, however, it is nearly impossible to be thinking about Torah when one is speaking to another person, involved in his work, or driving a car. Yet there are many opportunities during the day that do lend themselves to thinking about Torah. Instead of letting our minds wander, we can use the time productively: to review something we learned, consider how we can do chesed, think about an upcoming Yom Tov, or contemplate the significance of the days of Sefiras HaOmer. Torah isn't relegated solely to the time that a person spends in front of an open sefer; Torah is our very life.

(AleI Shur, Vol II, p. 266)

34

והכתוב מסיים, וחי זהם 'אני ה', פי' כי כאשר תתנהגו בדרכי זה, לקיים התורה והמצוות בחיות הלב, אזי 'אני הוי"ה', אתנהג עמכם במדת הרחמים, הנמשכת משם הוי"ה. כי כאשר בני ישראל מקיימים את התורה והמצוות בחיות הלב, הקב"ה מתמלא רחמים עליהם, ומתעטף כל כולו במדת הרחמים, על דרך שאומרים צללותי דאמוראי (ברכות טו): תחלצנא ברחמיך

ותחכסא בעון, ותתעטף בחסידותיך ותחזור בחינוכותיך, ותבוא לפניך מדת טובך וענותנותך. ואז הקב"ה מבטל לפני בני ישראל כל גזירות רעות, וכדברי הרה"ק

מישראל, לקיים את הפסוק וחי זהם, לקיים המצוות בחיות הלב, לא כמצוות אנשים מלומדה

והבלל זה, שהתורה והמצוות נרצין להיות צעירי האדם (כאומנות) שלו, כמו כאשר האדם לומד אומנות להתפרנס ממנה, האומנות הזאת היא קוטצ'ימי חייו, ובכל ימיו וילדותו חושב ממנה, ובעת עסקו באומנות זו אינו ממחר לרוץ לשום ענין, ויש לו סבלנות לעסוק בה יותר ויותר, וכל שמשקיע בה זמן מרובה יותר, מרגיש שמלמדים יותר בחייו עלי אדמות.

על דרך זה, נרצ' להיות עסק התורה והמצוות צעירי האדם, וכנשקמינו בנוסח צלותי דאמוראי (ברכות טו): יהי רצון מלפניך שיהא תורתך אומנותנו בעולם הזה, וכן אומרים בנוסח ברכת השחר, תורה מהא אמונת, שהכוונה בזה, שרצ' האדם להיות דבוק אל התורה והמצוות, כמו שדרכי האדם להיות דבוק אל אומנות שלו, וממילא לא ימחר בעת שעוסק בתורה ומצוות, אלא אדרבה, יכין את עצמו עוד קודם בוא עם קיומה. וכמו שאמרו חז"ל (תמיד ג): איהו חכם הרואה את הגולד, פי' שרואה ומסתכל מתחלה, איה דבר מצוה תבוא לידו לקיים, ומכין את עצמו אליה, ומסדר את עניינו באופן שיוכל לעמוד מוכן בעת ההיא, שלא יטרוך להפסיק בעת החפלה, ושלא יטרוך להפסיק בעת לימודו בתורה, איש כזה ראוי להיקרר בשם חכם. ובה מקיים את הפסוק 'וחי זהם', שהתורה והמצוות הם חיותו בעולם, וכל שאר עסקיו הם טפלים לזה.

33

ובענין זה פירשו רד"ק, כמה שאנו אומרים בכל יום לפני החפלה, מה אנו מה חיינו, פירש אס האדם רואה לידע מה הוא, היינו מה מצבו ביהדות, יביט ויתבונן מהו חיותו, ר"ל ממה הוא מקבל חיות בעולם, אס חיותו הוא מענינים רוחניים, מתורה ותפלה, ואל זה קם צדוקר בשמחה, ומהו שאוב חיות, ששמח בזה שיכול לעסוק בתורה, ולעמוד להתפלל לפני ה', אזי ידע כי הולך בדרכי הישר, ושמשיו רצויים צעירי ה'. אבל אס שאוב חיותו מענינים גשמיים, שכל מחשבותיו הם צעירי משא ומתן, או בעסקי אכילה ושתייה, היאך יוכל לאכול אכילה טובה, ולישון שינה טובה, ולשוח שיחה נאה, ולשמוע דברי חכמות

ופאליטיק, אס מזה מקבל חיות, יכיר מזה מי ומה הוא, שהוא רחוק מאוד מדרכי הישר, כי מה אנו, מה חיינו, ומה יוכל לעשות חשבון נפשו, להתעורר לשון אל ה', ולשנות את דרכיו.

35 Listen to Your Message - R. Frank

This tension between being a good Torah Jew and maintaining a professional life, of balancing the two worlds, inspired a former talmid to write to Rav Yitzchak Hutner.

"I feel as if I am leading a double life," he wrote. "What should I do?"

Rav Hutner replied with his inimitable insight and clarity. "It is apparent from your question," he wrote, "that you equate a secular career with a double life. I would never approve of a talmid of mine living a double life. But let me present to you the following analogy. If a person rents a house to use as his permanent residence and then he goes ahead and rents a room elsewhere in the same town, he is definitely living a double life. He has one house where he lives and another place that he visits. That's a double life. But should he rent a house that has more than one room,

32

ואת יסוד הזה בזה גלות אמעריקע לעקור מאתנו, שקליפת הגלות הזאת בזה לפחות את האדם, שהוא מוכרח לרוץ אחר מונו, ושזהו קוטצ'ימי חייו, וממילא מדמה דעתו, שאין לו זמן מספיק להתעמק בתורה ותפלה, ואינו חושב מענין החפלה לא לפנייה ולא לאחריה, אלא בא לצית המדרש אל החפלה בזה, בלי שום הכנה לפנייה, ולוצע הטלית והתפילין בלי שום כוונה לפנייה, ובמקום שהיה לו להמתין מהי תבוא עם החפלה, הוא ממתין למי תבוא עם החפלה, כי משתוקק לרוץ אל ספקי, כי זאת היא נקודת לבנו, להרים חזק רב ולחיות שקוע בחיי עולם, אס החפוק וחי זהם, מתקיים אצלו, כמין חיות סגוף, שהו אומנות, ובהם חיות ב' חיות, וספק התורה והחפלה, חיות רב אצלו די טובתו, בלי חיות.

would that be living a double life? No, that is not a double life, it is a broad life. You can be a good Torah Jew and still have a secular career without leading a double life. You can have a house with many rooms."

But I would like to extend Rav Hutner's analogy just a bit.

A person can have a house with many rooms but treat them differently. One room he decorates lavishly, with expensive furniture, carpets, window treatments and so forth. The other room he leaves bare — no carpeting, no wallpaper, no fixtures, nothing but bare walls. Then he spends practically all his time in the decorated room, but hardly any time in the bare room. Is that living a broad life or a double life?

This then is the tremendous *nisayon* of the Jew in the professional world. Is he spending all his time in one of the rooms or is he giving equal time and effort to both rooms?

If you are a successful professional, whether a good lawyer, a good accountant, a good dentist, a good businessman or a good any other, you undoubtedly invest a lot of sweat and toil in your profession. You give it everything you've got, and you get a real charge out of it. It is surely exhilarating to come up with a clever strategy to save your client a bundle of money, to structure the deal, to see the diagnosis, to do the procedure with precision. It is only natural that you should find that thrilling.

37 But what about the *Ivri anochi*? Does it get at least an equal investment of time, energy and effort? Far be it from me to tell anyone not to enjoy his job, not to be a good lawyer, not to be a good professional. It would be wrong to do such a thing. A person has to give his all to everything important that he does. But that goes a thousandfold for his religious life, for his Jewishness, for his relationship with the Creator of the Universe. It is not enough to go through the motions. Something has to make your life tick, other than the job.

• "And you shall safeguard the statutes and laws that a person must do so that he may live by them." (*Vayikra* 18:5) The exact words are *vechai bahem*, so that he may live by them. The Chiddushei HaRim understands these words to mean that a person has to draw his *chiyus*, his vitality, from the performance of the *mitzvos*. He can't just fulfill his obligations perfunctorily. They have to become his very breath of life.

38 People today are learning *Daf Yomi*. That's a wonderful thing, a complete *daf* every day. But what has the *Daf Yomi* become? Has it become merely like saying *Tehillim* or *Ashrei*? Do we *daven* the *Daf Yomi*? Do people who have the ability to learn more content themselves with *Daf Yomi*, thinking that they've fulfilled their daily Torah study obligations and can now spend some time on other pursuits? Does learning *Daf Yomi* get them off the hook, so to speak?

People have to challenge themselves. For some, learning *Daf Yomi* even on a superficial level is without doubt a tremendous achievement. For others, simply learning a little *Mishnayos* is a daunting challenge. But if you're beyond that, then *Daf Yomi* does not get you off the hook. You have to plunge into the depths of the *Yam HaTalmud* with all your strength and skills. You have to live in it — and live from it.

It is not enough to get your thrills, your excitement, your exhilaration from your career. You have to get at least as much from the *Ivri anochi*. Because if you don't, that Jewish room in your house will remain bare and unfurnished.

How do we assure that we have that Jewish spark in our lives? We have to set goals for ourselves, to develop absorbing projects, whether in learning or *chessed* or any other *dvar ruchnius*. Even rabbis know that they must become involved in important projects if they don't want to fall into a rut in their Jewishness. If it's not learning, then it can be creating a *bikur cholim* or *hachnassas orchim* organization, raising money for *hachnassas kallah*, or even getting involved in *shidduchim*.

עבודה

פרשת אחרי

עבודה

וכתבו לדיקים הק', כי הפסוק הזה מלמד לנו יסוד גדול, כי ידוע, דעיקר חשיבות המצוה היא, שהאדם יקיימה מתוך רגשי הלב, בזהב וזרזון לה, לא בקרירות כמלות אנשים מלומדה, כאדם העושה דבר רק ללא ידי חובתו, ומבקש להיפטר ממנה.

ועיקר הסימן להכיר אם האדם מקיים המצוה בזהב וזרזון הלב, הוא אם גם לפני המצוה חושב מעיני המצוה, ועוד טרם הגיע זמן המצוה, ממתין מתי תבוא לידו ויוכל לקיימה, ועושה הכנה רבנה לקראתה, שיוכל לקיימה ביתר הידור, ובמשענה יותר נכונה. וכן אחר שכבר קיים המצוה, דעתו עליה, ושמה ומשמעטע צוה שזכה לקיימה, ואילו היה ציכלמו היה ממשך את קיומה לזמן ארוך יותר. כאשר האדם מתנהג בדרך זה, מורה בעצמו, כי המורה והמצוה הם חיות נפשו,

והוא אוהב אותם ודבוק אליהם בכל רגשי לבנו.

41 ובהזו פירשו לדיקים, מה שנאמר בפרשת צא (שמות י כח), וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה, ופרש"י הק', אף ההליכה מנה הכתוב, לימן שזכר להליכה ושזכר לעשיה. והיינו כי אם האדם מקיים המצוה ברגשי הלב, אזי אף ההליכה וההכנה אל המצוה, הוא אצלו כחלק מן המצוה, וממתין מתי יגיע לקיימה, ואזי מלכד השזכר שמקבל על העשיה, היינו על חלק המעשה של המצוה, מקבל שזכר גם על ההליכה, כי ההליכה מורה שמקיים המצוה ברגשי הלב, ועל חלק רגשי הלב של המצוה הקריה טען לו שזכר נוסף, שזכר גדול יותר, שזכר פנימי, וזהו הפירוש לימן שזכר להליכה ושזכר לעשיה.

וזהו הענין מה שנאמר בפרשת עקב (דברים י"ג) והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרם ועשימם אותם, וי"ג הלשון עקב, דהי"ל והיה אם

5 צוק

וחי בהם הולך על עולם הבא

רש"י אומר וחי בהם לעולם הבא, שאם תאמר בעולם הזה, והלא סופו הוא מת. וידוע מה שמקשים על דברי רש"י שהלא מכתוב זה למדים שלבד מג' עבירות של עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים אדם מצווה לעבור ולא ליהרג, ואם פסוק זה הולך על חיי העולם הבא איך אפשר להוכיח מכאן על חיי העולם הזה שלא ליהרג. והנה אנחנו כל כך רחוקים מהמושג הזה שנקרא עולם הבא כי באמת עין לא ראתה ואין לנו שום אפשרות לדמיין מה זה עולם הבא, אבל דבר אחד אנחנו יודעים מה שכתוב בחז"ל (אבות ד' י"ז) יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה. וכל חיי העולם

הזה זה אומר שניקח את כל ההנאות של רוטשילד בכל החיים שלו ואת כל ההנאות שהיו לכל אדם בעולם מבריאת העולם הזה ועד סופו ונתמצת אותם לרגע אחד לשעה אחת, על זה אומרת המשנה על הרגע הזה שיפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא יותר מכל חיי העולם הזה ביחד. החז"ל הזה יכול לתת לנו קצת מושג כמה אנחנו לא מבינים מה זה עולם הבא.

44

מי שזוכה מרגיש עולם הבא בעולם הזה

כתוב בחז"ל שתומכי התורה יזכו לקבל שכר עם לומדי התורה ויהיו יחד עימם בגן עדן בזכות מה שתמכו בלימוד תורה, וידוע מה שאמרו גדולי עולם שאמנם עולם הבא יש להם לתומכי התורה אבל מה עם עולם הזה שלהם, עולם הזה הם לא טעמו אף פעם, מי שלא טעם אף פעם טעם מתוק של סברא של שקיעות בסוגיא לא יודע אפילו על מה מדובר, ואת העולם הזה הם מפסידים. אני גרתי במאה שערים במשך הרבה שנים, ואני זוכר מידי יום שישי את מרן הרב אלישיב יורד לפני תשע בבוקר מביתו והולך לבית המדרש שם היה עומד על יד הבימה ולומד עם ניגון עד סמוך לכניסת שבת, אדם כזה יש לו עולם הבא בעולם הזה, הרבנית אמרה שאף פעם הוא לא שתה שום דבר חוץ מסודה, אבל היה לו את כל האושר שבעולם כשהוא היה שקוע בתוך הדף גמרא.

45

וחי בהם הולך גם על עולם הזה כיון שגם כאן שייך לחיות עולם הבא

כשאני הייתי ילד לא היה שום דבר בשולחן, שבת היתה עניות גדולה, אבל עד היום השולחן שבת בבית זה הדבר הכי יפה שאני זוכר, זר לא יבין זאת איך נהנים מכזאת סעודה, רק מי שזכה לשמור תורה ומצוות ולהתענג עליהם יודע שאין תענוג שישווה ללימוד התורה וקיום מצוותיה, ועל זה נאמר עולמך תראה בחייך את העולם הבא תזכה לראות בעולם הזה. וכך מדויק מהמשנה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, לא כתוב יהיה להם חלק, אלא יש להם חלק כבר עכשיו הם נהנים מהנאות עולם הבא.

וממילא דברי רש"י אינם סותרים כלל למה שלומדים מ'וחי בהם' שאסור למסור עצמו למיתה, שאע"פ ש'וחי בהם' חייב ללכת על עולם הבא, אבל גם בעולם הזה יש עולם הבא למי שזוכה, וגם על זה נאמר הציוני.

46 (מ) 5 יכה

הגאון ר' יצחק וואלוז'ין (נפס החיים שער א פרק ו) עומד על לשון הכתוב "וחי בהם" הנאמר ביחס לעשיית המצוות, ולכאורה היה צריך לכתוב וחי מהם. ומפרש הגאון ר' יצחק וואלוז'ין, שכאשר אדם מקיים מצווה לא זו בלבד שהמצווה נוסכת בו חיות אלא שהוא חי בתוך המצווה, והיינו, שכאשר האדם מקיים מצווה, "הוא ממשיך על עצמו קדושה, והוא מסובב ומלוכש בקדושת המצווה ומוקף באוירא דגן עדן".

וזה פשר הנוסח שתיקנו חז"ל בברכת המצוות, לברך "אשר קדשנו במצוותיו", והכוונה בזה, ש"תיכף מעת שעולה ברעיונו לקיים מצווה, הוא ממשיך על עצמו אור מקיף, וקדושה עליונה חופפת עליו וסובבת אותו".

42

משמעון, כמו שנאמר צפרשת קריאת שמע, והיה אם שמעו משמעו. גם הלשון ושמרתם ועשייתם אותם ל"צ, מה הן שני הלשונות, שמירה ועשיה, שנראים כענין אחד.

ורש"י הק' פירש על זה, והיה עקב, אם המלות קלות שאלם דש צעקציו משמעון, ל"צ מהו ענין מלות שאלם דש צעקציו.

ולפי דברינו יזאכר הכוונה בזה, כי עקב * מורה כאשר האדם הולך אל המצוה

צעקציו, והוא מתכוון אליה, וחו ענין מלות שאלם דש צעקציו, ועל זה אמר הכתוב, והיה 'עקב' משמעון, שאלם גם ההליכה אל המצוה שהיה מצוה צעיקים, כי תלפו ממי תגיעו אליה ותוכלו לקיימה. ושמרתם אותם, ושמרתם מלשון הממנה, כמו ואזני שמר את הדבר, לזנו

47

מעין בית השואבה

וברש"י הביא דברי הספרא וחי בהם לעולם הבא שאם תאמר בעולם הזה והלא סופו הוא מת, עכ"ל, וכן תרגם אונקלוס וחי בהון לחיי עלמא. וקשה שהרי מהאי קרא למדו חז"ל (סנהדרין עז. ויומא פה:) שעל כל עבירות שבתורה יעבור עליהם ואל יהרג [חוץ מהגי חמורות והעברת הדת בפרהסיא] שנאמר "וחי בהם" ולא שימות בהם, ואם כן כוונת הקרא וחי בהם בעולם הזה, ואיך תעלנה כאחד אלו שתי הדרשות אשר לכאורה נראות כהפכיות.

* אמנם קושיא זו מושרשת בטעות, שכאשר נתבונן נראה שאין חיי העולם הזה וחי העולם הבא שני הפכים בעצם, אלא שניהם עולים בקנה אחד והוא חיים של דביקות בהבורא ית"ש, וכל ימות האדם אם מתנהג על פי התורה וממלא חובתו הרי נעשה מחובר לקודש, ואין בין עולם הזה לעולם הבא אלא שבעולם הנצחי הוא בלתי גופני ונהנה מזיו השכינה לעולמי עולמים. ועיי בדברינו בפרשת עגלה ערופה (שופטים כא, ד).

48

ובימי חורפי שאל אותי ה"חפץ חיים" זצוק"ל: מה אתה מכוון בעת עלייתך לקרנת בתורה באמרך "וחיי עולם נטע בתוכנו"? ומרוב פחד לא עניתי כלום, ואז שאל "איפה תהיה בעוד חמש מאות שנה?", וענה בעצמו "מיטין רבונו של עולם" [עם הקב"ה], והמשיך "יבעוד חמשת אלפים שנה? ובעוד חמש מליון שנה?" ואמר שוב "מיטין רבש"ע", והסביר שזהו "וחיי עולם - דייקא - נטע בתוכנו", שבתוכנו - אנחנו אלה פה היום - נטע חיים בלב סוף. ובלי גבול והיינו הדביקות אתו ית"ש.

וממילא אין כאן קושיא שכוונת "וחי בהם" היא על כללות החיים בתחלה בעלמא הדין, ושפיר דרשינן ולא שימות בהם, ויעבור ואל יהרג, וגם "וחי בהם" לעולם הבא, שהקב"ה נטע בנו חיי עולם.